

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 2 (43)

**СПЕЦВИПУСК
ДО ТИЖНЯ НАУКИ**

Вінниця – 2023

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
ВИПУСК № 2 (43)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія ВЦ № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року
Журнал
(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік
Мова видання: українська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 10 від 18 травня 2023 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 2(43) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2023. 194с.

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

<i>Шершун Галина</i> , Екологічні реформи України на шляху до ЄС	5
--	---

НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

<i>Артемчук Валерія</i> , Освітній проект «Еко-халабуди» шляхи реалізації освіти для сталого розвитку в практику роботи закладу дошкільної освіти	6
<i>Кротюк Марія</i> , Фізичне виховання в закладі дошкільної освіти як основа формування здоров'я дітей дошкільного віку	12
<i>Перожиж Зоряна</i> , Моральне виховання дітей дошкільного віку за допомогою гри	15
<i>Рудь Яна</i> , Підготовка дітей дошкільного віку до школи за допомогою НМК «Буду вправним першачком»	17
<i>Балаба Яна</i> , Історичний вектор розвитку морального виховання дітей дошкільного віку	23
<i>Вознюк Віталіна</i> , Роль родини у формуванні особистості дітей раннього та передшкільного віку	27
<i>Гвоздинська Альона</i> , Предметний світ дітей дошкільного віку через призму інноваційних педагогічних технологій	29
<i>Титаренко Катерина</i> , Творчі ігри як засіб соціалізації дітей старшого дошкільного віку	33
<i>Гуменюк Ольга</i> , Розвиток мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку шляхом вивчення англійської мови	36
<i>Заїкіна Наталія</i> , Особливості ігрової діяльності дітей раннього дошкільного віку	39
<i>Камінська Ангеліна, Токар Любов</i> , Особливості виховання патріотизму у дошкільників в світлі сучасності	42
<i>Ключківська Карина</i> , Розвиток дошкільної освіти у педагогічному просторі України	46
<i>Козинець Олена</i> , Зарубіжний досвід дошкільного виховання	49
<i>Крисько Оксана</i> , Впровадження засобів казкотерапії з метою розвитку мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку	52
<i>Кузнєцова Аліна</i> , Організаційно-педагогічні умови формування у дітей дошкільного віку навичок здорового способу життя	54
<i>Кузьменко Тетяна, Токар Любов</i> , Українська народна іграшка як засіб морального виховання дітей дошкільного віку	56
<i>Купрата Лілія</i> , Розвиток морального виховання дітей дошкільного віку через призму педагогіки Марії Монтессорі	59
<i>Любченко Анна</i> , Особливості спілкування дітей раннього та передшкільного віку у різновікових групах закладів дошкільної освіти	61
<i>Мальченко Марія</i> , Моральне виховання дітей раннього передшкільного віку засобами казки	64
<i>Михальчук Ольга</i> , Становлення і розвиток дошкільної освіти у другій половині XX – початку XXI століття	67
<i>Ольхович Тетяна</i> , Розвиток морального виховання в умовах сучасної дошкільної освіти	70
<i>Погойдаш Вероніка</i> , Сучасні підходи взаємодії дошкільного закладу з родиною	73
<i>Пугаченко Олена</i> , Історичний розвиток гармонійного виховання дітей дошкільного віку	75
<i>Рекута Тетяна</i> , Використання інноваційних педагогічних технологій у логопедичній практиці з дітьми дошкільного віку	79
<i>Скалецька Діана</i> , Засоби масової інформації як фактор впливу на особистість дитини дошкільного віку	81
<i>Чеканцова Зоя</i> , STREAM – освіта дітей дошкільного віку як вектор інтегрованого навчання і виховання	84
<i>Тимошенко Альона</i> , Розвиток естетичного виховання дітей дошкільного віку	87
<i>Мокра Оксана</i> , Адаптація дітей дошкільного віку до навчання в школі шляхом співпраці батьків та закладу дошкільної освіти	89
<i>Федоришин Оксана</i> , Основи економічного виховання дітей дошкільного віку	92
<i>Щербатюк Катерина</i> , Ознайомлення з рідним містом як засіб патріотичного виховання дітей дошкільного віку	94

ПСИХОЛО-ПЕДАГОГІЧНА ЛАБОРАТОРІЯ

<i>Беспечна Анастасія</i> , Національно-патріотичне виховання учнів в системі роботи класного керівника	97
---	----

<i>Дякова Вікторія</i> , Характеристика провідних напрямів формування здорового способу життя школярів у освітньому процесі	100
<i>Зінченко Сніжана</i> , Організація партнерської взаємодії закладів освіти та сім'ї	104
<i>Михальчук Олеся, Мінова Єлизавета</i> , Використання інформаційно-комунікаційних технологій для організації самостійної роботи учнів основної школи в умовах дистанційного навчання	108
<i>Пономаренко Марія, Надкернична Любов</i> , Формування ключових компетентностей молодших школярів в умовах сучасної інноваційної освіти	111
<i>Вацак Крістіна</i> , Криптичне мислення сучасного педагога як складова його професійної компетентності	114
<i>Клименченко Наталія</i> , Комунікативний портрет вчителя	117
<u>НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ З ІНОЗЕМНИХ МОВ</u>	
<i>Головська Ірина</i> , Використання техніки колажування у підготовці майбутніх вчителів до інтерактивної взаємодії з учнями на уроці іноземної мови	120
<i>Андрусенко Софія</i> , Тестування як ефективний засіб організації контролю вивчення англійської мови	123
<i>Гуркало Владислава</i> , Україномовні еквіваленти англійських фразеологізмів з онімів	126
<i>Кушнір Аліна, Вовк Анастасія</i> , The Beatles: Liverpool Accent	130
<i>Поліщук Інна</i> , Ігри як засіб розвитку фонетичної компетентності учнів молодшого шкільного віку ..	132
<i>Синчук Діана</i> , Робота з пісенним матеріалом на уроках іноземної мови як засіб формуванні граматичної компетентності учнів основної школи	137
<i>Хоменко Юлія</i> , Проблематика перекладу політичних текстів	141
<u>НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ, ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</u>	
<i>Василевич Інна, Багрій Тетяна</i> , Розвиток професійної компетентності та практична діяльність вчителя української мови та літератури	145
<i>Козяр Міла</i> , Функціональне навантаження назв тварин в українських народних піснях	148
<i>Собчук Вікторія</i> , Особливості проведення уроків зарубіжної літератури з використанням інтерактивних технологій навчання	151
<i>Сілко Діана</i> , Фольклоризм української літератури як дескриптивний код	154
<i>Яковенко Тетяна, Форостяна Катерина</i> , Фольклорні образи та мотиви у творчості Тараса Шевченка	157
<i>Яременко Ярослава</i> , Образний світ поеми Максима Рильського «Мандрівка в молодість»	161
<u>НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА</u>	
<i>Любчик Катерина</i> , Феномен і культурологічна місія проекту «musica sacra ukraine: партесний вимір»	163
<i>Гончар Тетяна, Чорна Наталія</i> , Організація театралізованої діяльності на уроках музичного мистецтва в ЗЗСО: вітчизняний та зарубіжний досвід	165
<i>Вилко Дарія</i> , Моделювання проблемних ситуацій як ефективний засіб розвитку пізнавальної активності учнів на уроках музичного мистецтва	169
<i>Чеховська Дарина</i> , Педагогічні засади розвитку мотиваційної сфери особистості музично-обдарованих учнів	172
<u>НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ</u>	
<i>Кальніченко Наталія</i> , Особливості викладання методики трудового навчання у студентів педагогічного коледжу з урахуванням вимог НУШ	174
<i>Валевська Ольга</i> , Підходи та стратегії навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти зрівняння методик вітчизняних та зарубіжних дослідників	176
<i>Юртин Вікторія</i> , Підготовка майбутніх вихователів до роботи в умовах інклюзивної освіти	180
<u>ВІДОМІ ІМЕНА</u>	
<i>Козлова Олена</i> , Тема: «Богдан Хмельницький, як політик і людина», практичне заняття	182
<i>Яковенко Тетяна, Форостяна Катерина</i> , Михайло Драї-Хмара як представник українського неокласицизму	186
<i>Цимбал Тетяна</i> , Педагогічна система М. Монтессорі	189
<i>Вимоги до підготовки науково-методичних статей збірника «вісник науково-методичних досліджень» Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу</i>	193

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

УДК 37.091.12:005.336.2]:159.955.4

ВАЦАК КРИСТИНА

студентка філологічного факультету

Науковий керівник: к.пед.н., ДРОВОЗІЮК Л.М.

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Abstract. The article reveals the relevance and historical development of the problem of critical thinking of the individual. The role of critical thinking of a teacher as an important component of his/her professional activity is defined. Some methods of developing critical thinking of teachers and students are considered.

Ключові слова: критичне мислення, освітній процес, педагогічна компетентність, рефлексія.

Постановка проблеми. В умовах інформаційного суспільства важливою навичкою людини є критичне мислення, яке дозволить їй якісно обробляти інформацію, відбирати необхідну, критично її оцінювати, щоб протидіяти маніпуляціям. Сучасні технології навчання спрямовані на розвиток критичного мислення учнів, а відтак їх ефективне застосування можливе лише за наявності компетентності критичного мислення у самого педагога. За такої умови освітній процес сприятиме розвитку когнітивної сфери учнів, формуванню у них стійкої внутрішньої мотивації до навчання, прагнення до самоосвіти, саморозвитку і самовдосконалення, створить умови для їх творчої самореалізації у подальшому навчанні та професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феномен критичного мислення досліджували зарубіжні вчені Д. Клустер, М. Ліпман, Р. Пауль, Д. Брукфілд, Д. Халперн, А. У. Бідл, Д. Х. Кларк, Р. Енніс, Е. Норріс, Е. Глассер, Д. Халперн та ін. В Україні проблему розвитку критичного мислення, зокрема, в учителя, розробляють Т. Воропай, О. Іванова, Л. Києнко-Романюк, В. Козира, В. Кушнір, Т. Олійник, О. Пометун, І. Слободянюк, О. Тягло, С. Терно та ін..

Метою статті є з'ясування сутності, функцій та умов формування критичного мислення учителя як його базової професійної компетенції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема критичного мислення має давню історію. Цей феномен зародився ще у Давній Греції завдяки філософу Сократу, який навчав молодь піддавати сумніву здавалось би відомі істини. Але власне метод критичного мислення як науковий досліджували філософи Е. Кант, Х. Гадамер, Е. Фром. Критичність мислення вони розглядали як критицизм у аспекті ведення наукової дискусії, застосуванні особливих технік до аналізу понять,

напрацюванні способів формулювання суджень. На думку філософа К. Поппера, єдиноправильний шлях розвитку суспільної думки полягає у використанні провідних ідей і положень критицизму. Філософ наголошував на значущості критичного сприйняття дійсності й пропагував готовність особистості до самокритики. Саме формування індивідуального світогляду особистості шляхом критичного сприйняття дійсності є ефективним засобом побудови ідеального суспільства. Методологію критичного мислення, як наукового підходу до дослідження дійсності і пізнання розвивав також американський філософ і педагог Дж. Д'юї. Він трактував його як процес тривалих, активних роздумів щодо конкретних переконань або істин. Визначальним у теорії Дж. Д'юї було положення про необхідність протиставляти пасивному мисленню, коли людина отримує інформацію ззовні, активне (рефлексивне) мислення, що зумовлює напрацювання власних висновків.

На сьогодні немає єдиного визначення поняття критичного мислення. Так, дослідники А. У. Бідл і Д. Х. Кларк під критичним мисленням розуміють «процес, за допомогою якого розум переробляє інформацію, щоб зрозуміти ідеї, що вже присутні, створити нові або вирішувати проблеми». Дж. Курфіс, Дж. Баррел визначають критичне мислення як «процес мислення, спрямований на прийняття рішень, на представлення своєї позиції в контексті дослідження, вирішення проблем, у формі певного судження, при розгляді можливих інших варіантів вирішення проблем». Д. Брукфілд – як «процес, спрямований на оцінку, перевірку припущень, дій, на створення альтернативних способів прийняття рішень». Визначаючи критичне мислення як раціональне, Р. Енніс, Е. Норріс, Е. Глассер, Д. Халперн під мисленням розуміють суму умінь і навичок з використання логічних процедур, що

дозволяють мислити раціонально, рефлексуючи, контролюючи сам процес мислення.

Критичне мислення визначають також як: вміння аналізувати факти, продукувати та організовувати ідеї, захищати думки, робити порівняння, будувати логічні умовиводи, оцінювати аргументи та розв'язувати проблеми; пристосування аналітичного мислення з метою оцінки прочитаного; свідомий та мисленнєвий процес, який використовується, щоб інтерпретувати або оцінювати інформацію та досвід за допомогою набору рефлексивних засобів та можливостей, які враховують переконання та дії; активний, систематичний процес розуміння та оцінювання аргументів; інтелектуально організований процес активної та вмілої концептуалізації, застосування, аналізу, синтезу та (або) оцінювання інформації, отриманої або створеної завдяки спостереженню, досвіду, рефлексії, розмірковуванню; доцільні рефлексивні роздуми, сфокусовані на визначенні у що вірувати та що робити; організована розумова діяльність з оцінки аргументів чи тверджень та прийняття рішення, яке може супроводжувати розвиток уподобань та визначення необхідних дій.

Стосовно критичного мислення у освітньому процесі школи, то критичне мислення слід розуміти як наукове мислення, головною метою якого є ухвалення незалежних, ретельно обміркованих і виважених рішень. Мислити критично означає вільно використовувати розумові стратегії та операції високого рівня для формулювання обґрунтованих висновків і оцінок, прийняття рішень. З педагогічної точки зору критичне мислення – це комплекс мисленнєвих операцій, що характеризується здатністю людини:

- аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел;
- бачити проблеми, ставити запитання;
- висувати гіпотези та оцінювати альтернативи;
- робити свідомий вибір, приймати рішення та обґрунтовувати його.

Ключовим умінням у процесі критичного розмірковування має бути висунення гіпотез, оскільки розв'язання проблеми неможливе без формулювання припущень щодо її розв'язання.

Вважаємо за доцільне опиратися на теорію розвитку критичного мислення у процесі навчання українського ученого С. Терно. Він пояснює процес критичного розмірковування як систему взаємопов'язаних тверджень і властивостей, що базується на низці аспектів таких, як:

усвідомленість, самостійність; рефлексивність (самоаналіз); цілеспрямованість; обґрунтованість; контрольованість; самоорганізованість.

За С. Терно методика розвитку критичного мислення залежить від наступних педагогічних умов:

- необхідно створювати проблемні ситуації у процесі навчання;
- пропонувати проблемні задачі;
- знайомити учнів із принципами, стратегіями критичного мислення;
- регулярно створювати ситуації вибору;
- організовувати діалог у процесі розв'язання проблемних задач передбачати письмове викладення розмірковувань учнів з подальшою рефлексією;
- надавати їм право на помилку та на моделювання ситуації виправлення помилок. За таких умов навчання мисленню набуватиме характеру усвідомленості, самостійності, рефлексивності, обґрунтованості, контрольованості та самоорганізації, тобто розвиватиметься мислення вищого порядку, яке й називають критичним мисленням.

Саме завдяки критичному мисленню традиційний процес пізнання стає індивідуалізованим, свідомим, безперервним та продуктивним.

Заняття з використанням технологій критичного мислення умовно поділяються на такі фази: виклик, осмислення, рефлексія. Перша стадія (виклик) – актуалізує наявні знання учнів, породжує у них інтерес до теми; саме під час цієї стадії формується проблема та визначаються цілі вивчення матеріалу. На цій стадії вчитель може використати різні прийоми, зокрема:

- мозковий штурм;
- висування різних версій стосовно досліджуваного матеріалу тощо.

Попередньо отримані знання дозволяють учням будувати власні прогнози, визначати цілі пізнавальної діяльності. Результат, який необхідно досягти на цьому етапі – це підвищення мотиваційної, інформаційної та комунікаційної складової особистості.

Друга стадія (осмислення) полягає в осмисленні нового матеріалу. Відбувається основна змістовна робота учня з інформацією. Головна мета цього етапу – розвинути творче критичне мислення,

навички самостійної та колективної роботи, пошукової та продуктивної евристичної діяльності. На стадії осмислення учень знайомиться з текстом. Відмітимо, що поняття текст у даному випадку розуміємо в широкому плані:

- інформаційне джерело книг, статей та ін;
- розповідь вчителя;
- відеоматеріал та ін.

До прийомів, які має використовувати вчитель на цій стадії належать: читання тексту з зупинками, маркування тексту символами, складання таблиць, графічне подання інформації і т.п. Третя стадія (рефлексія) в процесі застосування технології критичного мислення – це міркування або рефлексія. Під час цієї стадії учень повинен осмислити отриманий інформаційний навчальний матеріал і сформулювати свою особисту думку, ставлення до досліджуваного матеріалу. Серед методичних прийомів стадії рефлексії є:

- проведення дискусій;
- складання схем;
- графічна побудова матеріалу та ін.

Результатом етапу міркування виступає усвідомлення способів набуття та обробки інформації, корекції установок, дій, розмірковувань.

Рефлексія є умовою і засобом професійного та особистісного саморозвитку. У широкому практичному сенсі, на думку А. А. Бізяєвої, рефлексія розглядається як здатність людини до самоаналізу, осмислення і переосмислення своїх предметно-соціальних відносин з навколишнім світом і є необхідною складовою частину розвиненого інтелекту. Важливо відзначити і те, що рефлексивна культура спрямована на розвиток можливостей і способів професійно-творчої самореалізації, оскільки допомагає по-новому осмислювати і долати проблемні ситуації, знаходити нові цінності і сенси, вирішувати внутрішньо-особистісні конфлікти, пов'язані з необхідністю в нових умовах змінювати стереотипи особистого досвіду і власні погляди.

Як було сказано раніше, критичне мислення важлива компетенція педагога. В організації освітнього процесу вона допомагає вирішувати кілька важливих завдань: відбір змісту навчального матеріалу, вибір форм і методів організації пізнавальної діяльності учнів в контексті розвитку їх особистості. Відбираючи матеріал для уроку, вчитель застосовує різні елементи критичного обмірковування, з точки зору його достовірності, актуальності, практичної користі, зв'язку з іншими дисциплінами. Саме завдяки критичному

мисленню учителя, який оцінює матеріал і вибудовує пізнавальну діяльність учня в рамках цього матеріалу, з використанням різних освітніх технологій і методик, традиційний процес пізнання набуває індивідуальності і стає осмисленим, безперервним і продуктивним.

Сучасний думаючий вчитель має бути самостійним у своїх судженнях, тонко відчувати проблеми у своїй діяльності, гнучко підходити до пошуку їх вирішення та бути відкритим новому досвіду. Педагогічне мислення має бути рефлексивним за своєю суттю, побудованим на відкритості до проблем і труднощів повсякденної практики, готовності їх приймати і вирішувати на основі своїх особистих переконань і цінностей, а не за нав'язаними шаблонами. При формуванні критичного мислення доцільно брати до уваги такі важливі якості, які властиві людині, що володіє критичним мисленням:

- готовність до планування (вміння стримувати свою імпульсивність і складати план своїх дій);
- гнучкість (відсутність ригідності і догматизму в мисленні, готовність розглядати нові варіанти, прагнення прояснити складні для себе питання, змінювати свою точку зору);
- наполегливість (готовність взятися за вирішення завдання і не відступати, доки воно не буде вирішено);
- готовність виправляти свої помилки (вміння визнавати, а не виправдовувати свої помилки, вчитися на них, вміння бути відкритим до критики оточуючих);
- усвідомлення (спостереження за власними розумовими діями, тобто по суті, рефлексивний самоконтроль);
- позитивна установка на критичне мислення (активне прагнення навчитися мислити критично).

З перерахованих вище особистісних якостей людини, що характеризують її як критично мислячу, більшість складають необхідний перелік для психограми сучасного вчителя. Безумовно, щоб свідомо розвивати в собі рефлексивну здатність та критичне мислення, педагог повинен бути переконаний в її цінності та значущості для своєї професійної діяльності. При цьому вчитель має добре усвідомлювати свої сильні і слабкі сторони, а тому критично ставитися до себе, гідно приймати об'єктивну критику у свій бік з боку учнів, батьків, колег, бути відкритим до діалогу, тобто демонструвати критичне мислення як особистісну і професійну якість. Сучасна шкільна освіта потребує удосконалення освітнього процесу, щоб

Враховувати когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий аспекти критичного мислення учителя та учня і забезпечити для цього відповідні педагогічні умови. Насамперед слід організувати навчання таким чином, щоб створити простір для самостійних міркувань кожної дитини, можливості прийняття нею власних рішень, забезпечити позитивну для критичного мислення атмосферу, використовувати емоційні стимули для успішної мислительної діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Отже, сьогодні професіоналізм вчителя виражається в його компетентності ефективно здійснювати професійну діяльність, не просто відтворюючи раніше засвоєні знання, зразки і

способи діяльності, а постійно працювати творчо, дбаючи про свій саморозвиток і розуміючи, що критичне мислення є його базовою компетенцією в умовах інформаційного суспільства без чого він не може формувати критичне мислення у своїх учнів.

Критичне мислення вчителя передбачає уміння оцінювання педагогічних фактів і явищ та рефлексію його діяльності з позиції можливих позитивних і негативних наслідків як для учня так і для соціуму загалом. Перспективою подальших досліджень критичного мислення педагога є вивчення впливу рівня критичного мислення вчителя на успішність його професійної діяльності, а також дослідження взаємозв'язку впливу критичного мислення учителя на розвиток даної якості в його учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кругляк М.І. Критичне мислення: (матеріали III частини онлайн-курсу «Логіка, аргументація, критичне мислення»). URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Kruhliak_Myroslava/Krytychne_myslennia.pdf
2. Пометун О.І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення в учнів початкової школи: навчально-методичний посібник. URL:<https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyky/dlya-pedpraysivnykiv/Metody-%20Pometun.pdf>
3. Терно С. О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії: [посібник для вчителя]. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2012. 70 с. URL:https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/565579/mod_resource/content/1/Terno-CTDSP-monograph2.pdf
4. Терно С.О. Теорія розвитку критичного мислення – сучасна методологічна основа історичної освіти. *Особистість в єдиному світовому просторі*. Збірник наукових тез. / наук. редактори В.В. Пашков, В. В. Савін, А. І. Павленко. Запоріжжя: ТОВ "Фінвей", 2012. С. 92-94. URL:pko-koippo.edukit.kr.ua/Files/downloads/Terno_CTDTheory-1.pdf
5. Кроуфорд А. Технології розвитку критичного мислення учнів. Науково-методичний посібник для вчителів загальноосвітніх навчених закладів. / А. Кроуфорд, Е. Саул, С. Метьюз, Д. Макінстер. Київ: Плеяди, 2004. URL:<https://naurok.com.ua/alan-krouford-tehnologi-rozvitku-kritichnogo-mislennya-uchniv-48147.html>
6. Корінько Л.М. Роль критичного мислення у формуванні учнівських компетенцій. Харків : Основа, 2010. 90 с. URL:<https://e-kniga.in.ua/product/rol-krutuchnogo-muslennya/>

Стаття надійшла до редакції

25 лютого 2023

КОМУНІКАТИВНИЙ ПОРТРЕТ ВЧИТЕЛЯ

УДК 37.091.12:005.336.3:316.77

КЛИМЕНЧЕНКО НАТАЛІЯ

викладач кафедри зарубіжної літератури та основ риторики

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Постановка проблем: як учителю синтезувати теоретичні, практичні знання із реалізації управлінської, інформативної, емотивної, фатичної функцій спілкування у процесі діяльності (вчитель-учень). **Визначено:** що мистецтво спілкування – це прийоми і навички органічної соціально-психологічної взаємодії вчителя і учнів, змістом якої є обмін інформацією і здійснення виховного

впливу за допомогою різноманітних комунікативних засобів.

Зосереджено увагу на шляхах підвищення комунікативної культури вчителя.

Рекомендація: прочитати книги, де детальніше описано методи педагогічного спілкування:

1. Іржі Томан «Мистецтво говорити» К.: Політвидав України, 1989.